

TÁLIM TEXNOLOGIYALAR ARQALI BOLAJAQ TEXNOLOGIYA PÁNI OQITIWSHILARINIŃ KÁSIPLIK QÁBILETIN RAWAJLANDIRIW JOLLARI

Jangabaeva Nargiza Sársenbaevna,

Qarajanova Aygúl Abdijamilovna

Nókis Mamleketlik Pedagogika Institututi Tálím hám tárbiya teoriyasi hám metodikasi(texnologiyalıq tálím) 1-kurs magistrantlari.

Annotatsiya: Texnologiyalıq process, mudamı zárúrli qurallar hám sharayatlardan paydalanğan halda, operatsiyalardıń arnawlı bir izbe-izlilikde atqarılıwdı názerde tutadı. Anıqlaw aytatuǵın bolsaq, texnologiyalıq process - bul miynet quralları menen miynet obyektleri basqıshpa-basqısh tásir etiw nátiyjesinde ónim jaratıw boyınsha jumısshınıń iskerligi bolıp tabıladı. Joqarıda keltirilgen tariypden kórinip turıptı, olda, pedagogikalıq texnologiya túsiniǵi texnologiya procesi tiykar etip alındı.

Tayanısh túsiniǵiler. Innovaciya, texnologiyalıq process, texnologiya, metod, pedogogikalıq texnologiya, qábilet, uqıplılıq.

WAYS TO DEVELOP THE PROFESSIONAL ABILITY OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS THROUGH EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

Abstract: The technological process involves the execution of operations in a certain sequence, always using the necessary tools and conditions. To be clear, the technological process is the activity of the employee to create productivity due to the gradual interaction of the objects of labor with the means of labor. It is clear from the

above definition that the concept of pedagogical technology is based on the technological process

Keywords: Innovation, technological process, technology, method, pedagogical technology, ability, talent.

ПУТИ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИИ ПОСРЕДСТВОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.

Аннотация: Технологический процесс предполагает выполнение операций в определенной последовательности, обязательно с использованием необходимых инструментов и условий. Уточняем, технологический процесс – это деятельность работника по созданию производительности за счет поэтапного взаимодействия предметов труда со средствами труда. Из приведенного определения ясно, что в основе понятия педагогической технологии лежит технологический процесс.

Ключевые слова: Новаторство, технологический процесс, технология, метод, педагогическая технология, способность, талант.

«Bilimlendiriw haqqında»ǵı Nızam hám aldınǵı «Kadrlar tayarlaw milliy programması» bizge eski usıllardan waz keship tálimdiń hár bir qırıǵa shekem qayta qurıw imkaniyatın bergen bolsa, «Mektep tálimin rawajlandırıw Mámleket ulıwma milliy programması» bolsa qolǵa kiritilgen múmkinshiliklerdi: jetilisen mámleket tálim standartları, oqıw programmaları, mámleket talapları, jańa oqıw sabaqlıqların hár tárepleme zaman talaplarına uyqas úskenelestirilgen mekteplerde, zamanagóy oqıw bólmelerinde ámeliyatqa engiziw múmkinshiliklerin keń ashıp berdi. Jańalangán tálimde oqıwshınıń júregindegi qozdı jalın aldırıw, onı hár tárepleme rawajlantırıp, bilimnen-bilimge jeteklep alıp shıǵıw ushın zamanagóy sabaqlar zárúr bolıp tabıladı. Házirgi waqıtta pedagogika páninde pedagogikalıq texnologiyalar,

tálim texnologiyası, oqıtıw texnologiyası sóz dizbegileri tez-tez tilge alınıp atır. Búgingi kunge shekem pedagogikalıq ádebiyatlarda, tálim máselelerine tiyisli lekciyalar, rásmiy hújjetlerde «jańa pedagogikalıq texnologiya», «aldıńǵı pedagogikalıq texnologiya», «zamanagóy tálim texnologiyası» ga tiyisli túsinikleri ele da bir qálipke túsirilmegen, entsiklapediyalarda anıqlama berilgen joq, onıń mazmunın birden-bir talqını islep shıǵılmaǵan hám sol sebepli sóz dizbeginiń bir-birinen parıqlanıwshı kóplegen tariypleri bar. Pedagogikalıq texnologiya - sonday bilimler tarawıki, olar jardeminde úshinshi mın jıllıqta mámlekettiń bilimlendiriw tarawı daǵı siyasatında túpkilikli búklem júz beredi, oqıtıwshı iskerligi jańalanadı, oqıwshı hám student jaslarda erkin pikirlik, bilimge shóllew, watanǵa miyir-muhabbat, isonparvarlik sezimleri sisteması qáliplestiredi. Maǵlıwmatlılıq tiykarında bas ideya da tábiyat hám insan tıǵız baylanıslılıǵın ańlap jetetuǵın avtoritar hám jalǵan oylaw júrgiziw usılınan bas keshken, taqat-sabırlı, qanaatlı, ózgeler pikirin húrmetleytuǵın, milliy-materiallıq hám ulıwma insanıyılıq qádiriyatlar sıyaqlı jeke sapalardı qáliplestiriwdi názerde tutqan adamgershilik esaplanadı. Bul máseleń sheshimi qaysı bolıp tabıladı dárejede tálimdi texnologiyalastırıw menen baylanıslı. Daslep " texnologiya" túsinigine anıqlıq kiritaylık. Bul sóz texnikalıq rawajlanıw menen baylanıslı halda pánge 1872-jılda kirip keldi hám grekshe eki sózden - " texnos" (techne) - kórkem óner, uqıp, óner hám " logos" (logos) - pán sózlerinen tashkil tawıp " óner páni" mánisin ańlatadı. Biraq, bul ańlatpa da, zamanagóy texnologiyalıq processni tolıq xarakteristikalap bere almaydı. [1]Texnologiyalıq process, mudamı zárúrli qurallar hám sharayatlardan paydalanǵan halda, operatsiyalardıń arnawlı bir izbe-izlilikde atqarılıwdı názerde tutadı. Anıqlaw aytatuǵın bolsaq, texnologiyalıq process - bul miynet quralları menen miynet obyektleri (ónim)ge basqıshpa-basqısh tásir etiw nátiyjesinde ónim jaratıw boyınsha jumısshı (jumısshı mashina)niń iskerligi bolıp tabıladı. Joqarıda keltirilgen tariypdan kórinip turıptı, olda, pedagogikalıq texnologiya túsinigin túsendirme berip atır texnologiya procesi tiykar etip alındı. Pedagogikalıq ádebiyatlarda " texnologiya" termininiń túrme-túr kórinislerin ushıratıw múmkin: " oqıtıw texnologiyası", " tálimli

texnologiya", " maǵlıwmat texnologiyasi", " oqıw procesi texnologiyasi" hám taǵı basqa. Oqıtıw texnologiyası pedagogikalıq texnologiyaǵa jaqın túsiniq bolsa -de, áyne uqsas mánisti anglatmaydı, sebebi ol málim predmet, tema hám sorawlar sheńberindegi anıq oqıw materialın ózlestiriw jolin arawlı bir texnologiya átirapında bildiredi. Ol kóbirek jeke metodika menen bir qatarda turadı.[2] Pedagogikalıq texnologiya bolsa maǵlıwmat texnologiyasın engiziw taktikasını ańlatadı hám " oqıtıwshı - pedagogikalıq process oqıwshı (talaba) " funksional sistema nizamlıqlarına tiyisli bilimler tiykarında qurıladı. Atap aytqanda pedagog alım v. P. Bespalko pedagogikalıq texnologiyanı “ámeliyatqa qollanılatuǵın arawlı bir pedagogikalıq sistema joybarı” dep tariyplaydı hám de tiykarǵı dıqqattı oqıw - pedagogikalıq processni aldınan proektlestiriwge qaratadı. Házirgi tálim-tárbiya salasında keń rawajlanıp baratırǵan jónelislerden biri zamanagóy pedagogikalıq texnologiyalardı qóllawdan ibarat. Ekenin aytıw kerek, tálim-tárbiya procesi úlken áwlad tárepinen óz bilim hám tájiriybelerin ósip kiyatırǵan áwladqa úyretiwden ibarat bolıp, bul processda tiykarınan insannıń ómiri ushın zárúr informaciyalardı áwladan áwladqa uzatıw ámelge asırıladı. Pedagogikalıq texnologiyanıń hár túrli tariypleri ámeldegi bolıp, hár bir tariyp málim kózqarastan jantasıwdı ańlatadı. Ayırım tiykarǵı tariypler hám olardıń túsindirme berrini kórip shıǵamız. Oqıw, oqıtıw - insan iskerliginiń basqa tarawları sıyaqlı social paydalı iskerlik bolıp tabıladı. Texnologiya páninde tálim usılları rawajlanıwına sol kózqarastan qaray, onı shártli túrde tómendegi basqıshlarǵa ajratıw múmkin:

1. Muǵallım «o‘z qol kúshi»menen oqıtıw basqıshı, yaǵnıy oqıwshı ushın informaciya dáregi - oqıtıwshı boladı.
2. Oqıw kitapları, sabaqlıqlar jaratılǵan hám keń qollanılǵan basqısh.
3. Audiovizual qurallar qollanılǵan basqısh.
4. Oqıtıwdı basqarıwda ápiwayı avtomatlastırıw quralların qóllaw basqıshı.
5. Oqıtıwdı zamanagóy EEM járdeminde basqarıwdı avtomatlastırıw basqıshı.

Insaniyattıń rawajlanıw dáwirleri almasǵanda pedagogikalıq texnologiyalar pútkilley joq bolıp ketpeydi, bálki pedagogikalıq texnologiyalar keyingi dáwirlerge

assotsiatsiya arqalı pikiran baylanısadı, jańa sapalar, ayrıqshalıqlarǵa iye bolıp, kúshayadı hám boyıyadı. Bul process barǵan sayın tezlashib baradı. Adamlıq tariyxında 1-basqısh uzaq múddet dawam etken. Ol jaǵdayda oqıtıwshı óz kúshine, óz bilim hám uqıpına tıykarlanıp jumıs atqarǵan. Keyinirek dúnyalıq hám diniy mazmundagi qo‘lyozma kitaplar jaratıldı, lekin oqıwshı olardıń mazmunın oqıtıwshı iskerligi jardeminde ózlestiredi.[3]

Qábilet joqarı miynet ónimliligin támiyinlewge, sonlıqtan, ijtimoy baylıqtıń san hám sapa tárepinen tez ósiwine, jámiyet rawajlanıwına járdem beredi. Sol sebepli de bolajaq oqıtıwshılardıń ziyrekligi, qábiletin ashıw hám de olardan óz ornında paydalanıwı zárúr ekenligi haqqındaǵı másele qatań talap etiledi. Oqıtıwshınıń oquwshılar menen baylanısı joqarı dárejede tabıslı bolıwı onıń pedagogikalıq qábiletke qanshellilik iye ekenligine baylanıslı. Oqıtıwshılardıń iskerligi jas áwladtı ruwxıy barksamal shaxs dárejesinde tárbiyalawda hám kásiplik bilimlerde tereń iyelegen kadrlardı tayarlawda kórinetuǵın boladı. Bunıń tabısı oqıtıwshılardıń pedagogikalıq qábiletine baylanıslı. Qábilet kásiplik iskerlik processinde ısıwlanıp baradı. Bunıń ushın oqıtıwshıda uqıp, zeyin hám qızıǵıwshılıq bolıwı kerek. Pedagogikalıq -psixologiyada Oqıtıwshı qábiletiniń sheklengen túrleri joq. Juwmaqlap aytqanda pedagogikalıq qábilet túrleri panniń, jámiyettiń rawajlanıwına qaray kóbeyip hám ózgerip turıwı múmkin. Óz ústinde islewi hám dinamikalıq iskerligi. Kásibi sadıqlıq hám dástúrlerge ámel qılıw. Pedagogikalıq iskerliginiń keń qamtılǵanlıǵı. Kúshli bilim - kásiplik potencial tiykarı. Úyreniwden úyretiwshilikkacha bolǵan mashaqatlı jol. Tayansh bilimler hám asırilajak ilmiy tájriyebeler. Metodikalıq uqıp - bilim hám tájiriybeydiń nátiyjesi retinde. Oqıtıwshınıń eki «jaqtı júzi»: awızsha hám jazba sóylew. Awızsha, ámeliy hám kórgezbeli metodlardan pedagogikalıq iskerlikte paydalanıw ibrat kórsetiw uqıwı. Oqıtıwshı uqıwı menen pedagogikalıq texnologiyalardı ámelge asırıwdıń bir pútkilligi. Pedagogikalıq texnologiyaniń dástúriy hám traditsiyaǵa tán bolmaǵan kórinislerinde oqıtıwshınıń shólkemlestirilgen, ilimiy-teoriyalıq hám ilimiy-pedagogikalıq poziciyasi. Uqıptıń násillik hám miynet arqalı ámelge shıǵıs tárepleri. Pedagogikalıq uqıptı

isıwlashtirishning múmkinshilikleri. Pedagogikalıq uqıptıń qáliplesiwinde kásiplik bilimler hám jeke potencialdıń qatnasıwı bolıp esaplanadı.

Paydalanılğan ádebiyatlar dizimi

1. Z.F.Sharopova Tálım texnologiyalari Toshkent Navróz 2019
2. Pedogogik texnologiya Óquv qóllanma Toshkent 2020
3. SH.Avazov Amaliy kasbiy tálım metodologiyasi Toshkent 2014

